

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Dimitrescu-Severeanu, Constantin
DIN AMINTIRILE MELE / Constantin Dimitrescu-
Severeanu – București:
Paul Editions, 2022
2 vol.
ISBN: 978-606-9703-66-3
Vol. 1 ISBN: 978-606-9703-67-0

Acest text a fost reprodus integral după ediția I, din anul 1929.

Tehnoredactare: *Nicoleta Monoran*
Corectură: *Lucia Gruescu*
Coperta: *Lucian Enache*

Paul Editions

Casa Presei Libere, nr. 1, Corp C, Sector 1, București
www.pauleditions.ro
e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,
vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,
mihaela.enache@pauleditions.ro
tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Tipar: ARTPRINT
E-mail: office@artprint.ro

C. D. SEVEREANU

DIN AMINTIRILE MELE

(1853 – 1928)

VOLUMUL I

Paul Editions

CUM A ÎNCEPUT ÎNVĂȚĂMÂNTUL MEDICAL ÎN ROMÂNIA

Pe la 1827, găsim pe unii medici străini care voiau să înceapă un învățământ pentru bărbieri și pentru moașe, însă, din diferite împrejurări, dorința acelor medici nu a putut ajunge la niciun rezultat bun. S-a încercat a se înființa un curs de medicină chiar în Colegiul Sf. Sava.

La 1839, Mihalache Ghica a înființat Școala de moașe. La anul 1841, Nicolae Kretzulescu, venind de la Paris doctor în medicină, a fost numit medic-primar la spitalul Colțea. Kretzulescu, văzând că întâmpină mare greutate în căutarea bolnavilor, a cerut Eforiei Spitalelor ca să întocmească o școală, unde să se poată învăța *bărbieria* și *știința felceriei*. Împrejurările de pe acele timpuri au făcut ca începutul făcut de Kretzulescu să nu meargă bine.

Mai târziu, venind din străinătate doctorul Gheorghe Polyzu, a fost numit medic la spitalul Filantropia și profesor la Școala de bărbieri și felceri, pe care Eforia Spitalelor o mutase de la Colțea.

Nici sub direcția lui Polyzu nu a putut merge școala, așa încât, tocmai la 1855, sub domnia lui Barbu D. Știrbey, învățământul medical a început pe o cale mai serioasă, sub direcțiunea doctorului Carol Davila.

Domnitorul Știrbey a fost un om foarte deștept și avea idei de organizare; el era un filo-austriac, așa încât la el prindeau mai cu înlesnire *inovațiile*; între altele, Știrbey a văzut că se simțea mare lipsă de un serviciu sanitar pentru armată, dar nu avea cu cine a-l organiza, căci în țară nu se găseau decât medici străini și felceri, rămași din armatele străine și unii aventurieri,

care veneau în țară să trăiască ca într-o țară barbară. Pentru a începe organizarea serviciului sanitar îi trebuia lui Știrbey un om învățat și, pentru aceasta, nu se putea adresa decât în Franța, pentru că erau mai mari legăturile de simpatie între francezi și români; afară de aceasta, pe tronul francez se urcase Napoleon III, care simpatiza pe români; Știrbey, făcându-și studiile în Franța, avea și el mai multă dragoste pentru această țară și, dacă era filo-austriac, o făcea de necesitate politică; apoi, nici între poporul român și nemți nu era nicio legătură de dragoste. În țară, era consul francez, un Béclard, al cărui tată era decan al Facultății de medicină din Paris, și el se însurase cu o fată a lui Barbu Catargiu. Prin mijlocirea lui Béclard, Știrbey a obținut ca decanul Facultății din Paris să pună un anunț, prin care se arăta că și în Persia, cât și în România era trebuința de câte un doctor în medicină. În România, se zicea, ca să fie medic-șef al armatei și medic al Prințului, iar în Persia, să fie și medicul Șahului. Doi tineri, studenți francezi, *Davila* și *Tolozan*, terminaseră studiile, văzând anunțul, s-au vorbit să accepte să se ducă, *Tolozan*, fiind mai vanitos și având și puțină ascendență asupra lui *Davila*, a preferat să se ducă în Persia, iar *Davila* a preferat România. Mai târziu, s-a văzut că *Tolozan* a făcut mai multă știință, iar *Davila*, mai multă organizare. Odată venit în țară, *Davila* a fost prezentat de consulul Béclard Domnitorului Știrbey. Domnitorul, văzând că *Davila* era om instruit și cu multă deșteptăciune, l-a luat în bine și nu i-a refuzat nimic, în ceea ce privea organizarea serviciului sanitar, care, atât militar, cât și civil, erau așa de rău alcătuit, încât se putea zice că nici nu exista.

Deocamdată, *Davila* s-a servit cu ce a găsit în țară, ca personal superior medical; greutatea era personalul inferior, pe care nu avea de unde-l recruta. Străinii ce ocupau funcțiile, în mare parte, erau *felceri*, *Patroni* și *Magistri*, care ar fi trebuit să fie numai personal inferior. Unii dintre aceștia erau foste calfe de spițeri care se făceau doctori, pentru că erau mai bine plătiți sub acest titlu, fără să aibă diplomă de doctor. Pentru a improviza la început, *Davila* a cerut pe la trupe să îi trimită la spitalul militar, câte un soldat mai de familie, deștept și cu știință de carte.

De la fiecare corp a venit unul câte unul, mi se pare opt în total, dintre care *Davila* a făcut primele ajutoare (*felceri*); dintre

aceștia, unii au devenit doctori de la facultățile străine. Cred că este bine să le pomenesc numele.

Aceștia au fost: 1. Ghiță Tănăsescu, supranumit Pompierul, trimis de la Pompieri; el devenise un foarte abil lucrător la disecția pieselor anatomice pentru muzeu; a murit tuberculos, infectat de la cadavre; 2. Dimitrie Nicolaidi a ajuns doctor în medicină de la facultatea din Torino și a fost medic primar al județului Buzău; 3. Alexandru Vlădescu a ajuns doctor în medicină de la Torino și doctor în drept de la Paris; 4. Theodorescu, supranumit Tunarul, de la artilerie, a murit de timpuriu; 5. Grigorie Mano a devenit funcționar la Ministerul Instrucției, unde și-a terminat cariera; 6. Acest al șaselea a murit infectat de erisipel, pentru că a oferit sânge cu care *Davila* a făcut transfuzie la un soldat; 7. A fost Dimitrie Nicolau; era cel mai în etate, a luat diplomă de licențiat și a rămas medic de arondisment prin județul Teleorman. 8. Mina Ionescu a trăit ca medic de plasă în județul Dâmbovița până la etatea de 80 de ani.

Pe acești soldați i-a dat *Davila* medicilor spitalului să-i învețe operațiile de mică chirurgie și pansamente. Cu acest început, destul de imperfect, a văzut *Davila* că nu putea face mare lucru și, afară de aceasta, el se gândea la viitorul serviciului. Văzând că din tinerețea română, cu inteligența ei naturală, ar fi putut să facă personal medical, a propus Domnitorului Știrbey, să-i aprobe înființarea unei școli de mică chirurgie, după organizarea școlilor secundare de medicină franceze, și a luat de model, școala de la Angers, unde își începuse el studiile medicale.

Știrbey, ca om deștept și iubitor de popor, a primit propunerea lui *Davila* și, prin ofisul Domnesc de la 4 decembrie 1855, s-a inaugurat *Școala de mică chirurgie*, alipită pe lângă Spitalul militar de la mănăstirea Mihai-Vodă din Capitală. Cei dintâi elevii au fost 25 întreținuți din fondurile armatei și 25 pe comptul¹ fondurilor Serviciului Sanitar civil. Veniturile țării erau foarte mici, așa încât nu prea ajungeau ca să se facă cheltueli prea mari.

Pentru ca reușita să fie pe deplin, *Davila* s-a pus la ambiție că trebuia să reușească cu orice preț și, pentru aceasta, a făcut un stăruitor apel către unii dintre cei mai reputați medici din București și astfel a înjghebat un corp profesorat. Cei mai

¹ Contul.

mulți, au primit bucuros să dea lecții în mod gratuit, până se vor găsi fonduri ca să fie plătiți, cu toate că erau toți străini, iar dintre toți, numai N. Turnescu primea 6 galbeni (72 de lei) pe lună, ca să predea două cursuri: *Medicina operatoare* și *Clinica chirurgicală*. Școala era organizată militarmente; prin urmare, elevii trebuiau să-și îndeplinească toate îndatoririle, ca orice soldat; să învețe cursurile de medicină și militară. Pe atunci, învățământul secundar era foarte restrâns; s-au primit elevi numai cu patru clase primare, dar, fiindcă programul era întocmai după al școlilor secundare de medicină din Franța, era indispensabil, ca elevii să aibă cunoștința de învățământul secundar, pentru că altfel nu erau primiți în facultățile Franței și Italiei, unde aveau să-și termine studiile; elevii trebuiau să învețe și științele fizico-chimico-naturale. Ca să poată urma unele cursuri, le făceau elevii cu profesorii gimnaziului de la Sf. Sava, iar alte cursuri le făceau chiar la Școală, fie cu unii profesori de la Sf. Sava, fie cu alți profesori, cum erau, s. ex., limba franceză, latina, limba greacă și istoria naturală. După cum se vede, programul școlar era foarte încărcat și complicat, cu toate acestea, elevii, cu stăruința și dragostea lor de muncă, își îndeplineau foarte bine toate îndatoririle. Una din greutățile mari era lipsa de cărți, așa că elevii aveau toate cursurile manuscrise, după text dat de profesori.

Davila, văzând aptitudinea tinerilor care începuseră învățătura pentru a deveni felceri, a cerut, la 1856, Domnitorului B.D. Știrbey să aprobe transformarea Școlii pentru felceri în Școală de *chirurgie*. Domnul, după avizul Consiliului Administrativ, a aprobat transformarea. Cu această ocazie s-a alcătuit programul științelor, în conformitate cu programul școlilor secundare de medicină din Franța. Profesorii care au predat cursuri au fost: C. Davila, G. Polyzu, N. Turnescu, Iulius Baraș, Petru Protici, G. Athanasovici, Emanuil Severin, Alexe Marin, Pavlid, Nestor, Colocotidis, Limburg, Jezequelle și M. Wertheimer.

La 1857, Davila, fiind mulțumit de progresele ce făcuseră elevii Școlii, a cerut Ministerului Cultelor și Instrucției Publice să transforme Școala de chirurgie în Școală de medicină și farmacie. Ministerul a cerut avizul Consiliului Administrativ, și acesta, aprobând, Școala s-a transformat și i s-a acordat dreptul

de a da diplome de licențiat în medicină și chirurgie, așa cum eliberau și școlile secundare de medicină din Franța.

Davila a alcătuit un regulament, după care avea să se conducă Școala. Acel regulament a fost aprobat de Consiliul Administrativ extraordinar, prin jurnalul încheiat în ziua de 29 iulie 1857, întărit prin ofisul Domnesc, No. 1092, din 16 august 1857.

Cu ocazia înființării Școlii de medicină și farmacie, guvernul francez, sub împăratul Napoleon III, și guvernul italian, sub regele Victor Emanuel II, au recunoscut școala noastră identică cu școlile secundare de medicină din Franța și Facultatea de medicină din Torino, au dat un decret prin care se da dreptul elevilor Școlii noastre să fie primiți în Facultățile Franței și la Torino, în anul al III-lea. În anul 1859 s-a înființat externatul și internatul în spitalele civile ale Eforiei spitalelor din București.

La început, toți elevii erau o apă, toți urmau aceleași cursuri, cu aceiași profesori. Această stare a ținut doi ani, până ce Direcția Școlii a putut să facă triajul. Din anul al III-lea s-au format clasa I, cei mai înalți în front, în număr de 10, iar clasa II-a în număr de 12. După aceștia, cei mai slabi la învățatură au format clasa III-a. În anul al IV-lea, iarăși s-a făcut altă despărțire dintre cei din clasa III-a, în farmacie și veterinari, după clasificare; din cei care erau slabi la studii și leneși a făcut o bandă (fanfară) muzicală. Toți făceau serviciul militar până la școala de batalion, având instructori, unter-ofițeri, caporali și iuncări², de la regimente, iar ofițeri, dintre cei ieșiți (promoția I și a II-a a Școlii militare). Serviciile de plantoane se făceau de către elevi, având organizarea întocmai ca la cazarmă. Toate cursurile erau publice, dar disecțiile se făceau pe ascuns, așa încât, din întâmplare, ministrul de război (Polcovnicul) Odobescu, un rusofil îndrăcit, aflând că elevii tăiau cadavrele, a dat ordin ca în 24 ore să dea afară Școala, din curtea spitalului și să nu se mai taie cadavre de soldați pentru disecția anatomică. Directorul Școlii, doctorul Davila, văzând aceasta, s-a dus la Bécлар, consulul francez, și i-a comunicat dispoziția Marelui Spătar; Bécлар a telegrafiat guvernului francez, care a răspuns că Școala de medicină, de sub direcția francezului Davila, să fie

² Elevi ai unei școli militare.

întreținută cu fondurile guvernului francez. Doctorul Davila a comunicat lui Alecu Ghica, Caimacanul țării, dispoziția guvernului francez. Caimacanul îndată a chemat pe Odobescu și a dat ordin ca Școala să rămână pe loc și să permită facerea disecției pe cadavrele soldaților.

Elevii, cum intrau în Școală, urmau de la început și cursurile medicale, și cele de gimnaziu, și serviciul prin spitale.

Când am intrat eu în Școală, m-a pus în clasa comună și am urmat ca toți.

Eram încă neîmbrăcat cu hainele de școală, și asistam la cursul de medicină operatoare, la profesorul Turnescu, care, cum m-a văzut civil, m-a întrebat cum se taie cu foarfecă. Eu i-am răspuns că nu venisem să mă fac croitor, iar Turnescu mi-a zis:

— Carevasăzică, nu știi?

— Nu, domnule, că nu voi să fiu croitor.

— Așa, nu știi? Iată că îți pun nota 3.

Și adevărat, că s-a ținut de cuvânt, căci acea notă nu a schimbat-o tot anul, și în certificatul de fine de an am rămas cu nota 3.

Medicii spitalului erau toți străini: unguri, evrei, greci, bulgari și, mai târziu, a venit un român doctor, numit Emanoil Severin, care făcuse medicina la Facultatea din Constantinopol. Acest doctor fusese unul dintre cei mai buni elevi ai gimnaziului Sf. Sava. El era numit Buznagea, și la Facultate luase numele de Severin.

La 1848, după ce s-au potolit lucrurile în țară, în urma Revoluției, guvernul român, ca să arate că eram supuși ai Padișahului, a ales 4 tineri, și anume: Buznagea (Severin), G. Popescu, Burlan și Burileanu, și i-a trimis să învețe medicina la Facultatea turcească din Constantinopol; aceasta echivala ca un fel de ostatici, după cum era și obiceiul Domnilor, care, când erau hărăziți Domni, trebuiau să lase un copil sau orice rudă iubită, dacă nu aveau copii, la Constantinopol, sub bună pază, cum că avea să fie credincios, iar dacă guvernul turcesc, vedea că Domnul nu trimite daruri și se ridică contra Sultanului, tăia capul otagiului, până venea de tăia și capul Domnului. Cel din urmă otagi (zalog), a fost Beizadea Costache Ghica, fiul lui Grigore Vodă Ghica, pe tot timpul Domniei sale. La spital, m-a

dat la o secție (divizie) unde medic primar, cu gradul de căpitan, era un ungur, numit Suhamel și el avea gradul medical numai de magistr, iar secundar era un evreu, Eichenbaum, sublocotenent (prapurgic) patron în chirurgie. Pe când urmam serviciul, a adus un soldat bolnav, care nu putea să urineze, pentru că, fiind de planton, efliterul l-a pedepsit să facă două schimburi și nu i-a dat voie să urineze. Soldatul a răbdat cât a putut și nu a urinat pe el, de frică, așa încât, prin adunarea urinei, i s-a paralizat bășica. La vizita de dimineață, șeful l-a întrebat:

— No, a pișat la tine, mă?

— Nu, domnule căpitan, să trăiți.

Suhamel a ordonat să i se dea o libră (ca un litru) fiertură de rădăcină de pir și nitrat de potasă, o drahmă³. La vizita de seară, Eichenbaum l-a întrebat la fel:

— Ai făcut pișe la dimita?

— Nu, să trăiți domnule praporgic.

— Repetatur Decoct gramninis libram unam, nitri puri drahmam unam, acesta a fost răspunsul celui de-al doilea Hyppocrat.

Toate aceste medicamente erau date să producă, să fabrice urină. Bășica lui era foarte mărită, iar eu vedeam că soldatul avea să moară și am spus medicului să-i dea o gaură în burtă, cu o sulă, iar în gândul meu, îmi ziceam că, dacă voi învăța medicina, am să inventez un instrument, pe care să-l introducă prin canal până în bășică, să dea drumul udului. Nu e puțin adevărat că pe atunci erau sonde, dar pe care medicii spitalului nu le cunoșteau. Soldatul a murit, pentru că a crăpat bășica în burta lui.

Când a aflat lumea că a venit medicul român Severin, căutau să-l vadă cam cum era făcut un român când e doctor în medicină, iar Severin se ținea fudul, se umfla în pene, cum zice românul.

Davila, mulțumită marii lui activități, se interesa foarte de aproape de îngrijirea și regularitatea pentru învățătura elevilor; în timpul zilei urmărea de aproape totul; foarte des venea noaptea să inspecteze dormitoarele. Unul dintre instructorii militari, un ofițer, care se intitula și *baron*, nu avea purtare corectă și își permitea ca serile să primească în camera lui pe unii școlari și bea cu ei și făcea orgii. Majoritatea școlarilor s-au hotărât să-l denunțe

³ Veche unitate de măsură pentru greutate – cu valori variabile.

lui Davila; pentru că baronul Sachelarie nu se mulțumea numai cu neorânduiețile ce făcea, dar intervenea la profesori să dea note mari școlarilor care luau parte la chefurile lui. Majoritatea a pus pe unul, C. Coțescu, care știa mai bine franțuzește, să scrie o petiție către Davila. După primirea scrisorii, Davila, ne-a pus pe toți în front și a întrebat cine scrisese anonimă; Coțescu a ieșit din front, a salutat militărește și a spus că el scrisese.

Davila l-a pământ pe Coțescu. Deodată, tot frontul s-a făcut careu și l-a cuprins pe Davila la mijloc și era aproape să-l linșeze. Davila s-a rățoit, a strigat, dar văzând că nu era de glumă, a început să plângă. Toți școlarii strigau, cu el la mijloc, să mergem la Ministerul de Război, să spunem ce se petrece în Școală. Davila s-a rugat să nu facem asemenea lucruri, a cerut iertare că l-a pământ pe Coțescu și că va da satisfacție, trimițând la Regiment pe praporgicul Sachelarie, iar noi, ca să dovedim că ne-am împăcat cu Davila, am convenit să mergem cu tot frontul la câmp, la Cotroceni, unde ne-a tratat cu covrigi și cu bragă. Profesorii, deși mai toți străini, își făceau datoria în conștiință; erau de-o exactitate exemplară, și nu prea erau părtinitori, afară de profesorul Severin, care nu-mi dădea nota pe care o meritam, pentru că, zicea el, eram urât și nici nu eram rudă cu el (!).

Traiu în Școală a fost dintre cele mai penibile; muncă excesivă, hrană extrem de proastă și insuficientă, locuință absolut neigienică, în contact permanent și ziua, ca și noaptea, cu bolile contagioase; camera pentru disecție, în condiții rele, cadavre de bolile contagioase, așa încât se încuibase tuberculoza și secera pe cei mai buni școlari, mureau ca muștele, fără ca nimeni să ia vreo măsură. Au murit elevi extrem de merituoși, care ar fi devenit excelenți medici și cetățeni instruiți, de care țara avea mare nevoie! Davila, fiind foarte satisfăcut de rezultatele pe care le dădea Școala, pregătea totul pentru a o transforma în Facultate. El hotărâse, când totul va fi gata, să invite Facultățile din străinătate să asiste la marea festivitate. S-au găsit însă intriganți ambițioși, care au profitat de slăbiciunile unui ministru, că să decreteze într-o noapte, înființarea Facultății, s-au numit și profesori cu totul nepotrivii pentru materiile ce erau obligați a preda. Pentru edificare, să dau un exemplu: Doctorul Ștefan Capșa, profesor de faceri, a fost numit să predea *Istoria naturală*.

La prima lecție s-a prezentat cu un manual de liceu și a început să citească, dar s-a încurcat, elevii au râs, iar Capșa a înjurat de „pomana mă-sei” pe cel care l-a numit, și nu a mai dat pe la curs.

Astfel, în 1869 s-a terminat Școala de medicină, farmacie și veterinară pentru care Davila își dăduse toată munca sa, timp de aproape treizeci de ani.

II

COPILĂRIA

La această etate, am avut viața cea mai simplă, cea mai rustică; am petrecut-o în nesimțire, ca orice copil. Născut în 1840, 4 mai, am dus-o în jocuri copilărești, așa cum petrece fiice copil, când mâncat, când nemâncat; jocurile le făceam cu copiii din sat, de vârsta mea, și adesea, mâncam bătaie de la ei, iar când mama îmi zicea să dau și eu în ei, îi spuneam că-mi era milă, pentru că-i durea. De la părinți nu-mi reamintesc să fi mâncat vreo bătaie, pentru că eram copil bun, nu supăram pe nimeni. Când ceream mâncare și îmi spunea că nu avea ce să-mi dea, plecam iar la copii, la joc; nu făceam ca alții, să încep să plâng și să mă trântesc pe jos. Când am început să umblu mă duceam la turma de porci în pădure și mă uitam la sutele de purceluși frumoși, cum se țineau după mamele lor. Ciobanii îmi spuneau că deseori lupii le furau câte un purcel și toată turma se lua după lupi și vai de mama lui dacă îl prindeau, pentru că îl sfășiau cu colții lor cei mari și ascuțiți. Îmi arătau cursa în care prindeau noaptea lupii, când veneau să fure porcei, acoperită.

Cursa era astfel construită: o groapă mare, rotundă, adâncă ca doi metri și la gura ei erau două garduri de nuiele; între acele garduri puneau seara un purcel, care, prin țipetele lui, atrăgea lupii, care dau târcoale și săreau peste garduș, dar cădeau în groapă. Se întâmpla de multe ori să cadă în groapă câte trei și patru în aceeași noapte. A doua zi, ciobanii sau îi omorau cu ciomegele, sau le dădeau foc cu paie. Cu chipul acesta, se întâmpla să omoare pe an mai multe zeci de lupi.

Pe la vârsta de 8 ani, mă lua tata călare dinapoia lui pe cal

și mergeam la o cramă, pe care o avea la vreo 6-7 kilometri de sat. Acolo făcea vânătoare noaptea, pentru că erau foarte multe animale sălbatice, ca: lupi, vulpi, viezuri și iepuri. Într-una din nopți, m-a luat și pe mine să văd cum vânează și tocmai când se lumina de ziuă, cum ședeam ascunși după un stuf de măracini, vulpile și iepurii mișunau, pe când tata se pregătea să tragă într-un iepure, deodată a ieșit dintr-un tufiș o lupoaică albă, mare, și țâțele îi atârnav; ea căuta cu botul în jos și mergea iute-iute, tata a tras cocoșul la pușcă când s-a produs o țăcănitură, lupoaica a auzit și când a ridicat botul, părea că a simțit mirosul de iarbă, tata a tras, lupoaica a sărit drept în sus și a căzut pe o rână, începând să urle. Deodată, din partea dreaptă, a ieșit din pădure un lup mare cenușiu, a urlat și el, și a dat fuga înapoi în pădure; tata nu a tras, căci era prea departe. Lupoaica, încetul cu încetul, s-a lăsat pe pământ și până să ajungem la ea, am găsit-o întinsă, moartă.

Am mai fost cu tata la vânat, am văzut multe animale, dar el prefera să împuște iepuri, căci îi mânca.

În timpul pe când ședeam odată la cramă, tata povestea din trecutul lui și găsea că viața era mult mai bună ca înainte, căci turcii și alte lifte⁴ îi batjocoreau rău, așa încât viața la țară era foarte grea; țărani stăteau ascunși mai mult prin păduri, iar cei care puteau să se lupte erau totdeauna la pândă, pentru că umblau prin țară foarte mulți care erau, sau nu, turci, dar ei veneau să strângă birurile: Vinăriciul (taxa pe vin), Oeritul, Văcărutul și alte angarale⁵; strângerea untului, a mierii și cervișul, zaherele (mâncare pentru oștiri). Mulți dintre aceștia nu erau turci adevărați, dar ei se îmbrăcau turcește, ca să zică că erau turci; unii erau chiar țigani deștepți, care se îmbrăcau cu haine turcești, fie cumpărate, fie furate sau luate de la vreun turc, după ce îl omorau. Se legau la cap cu un brâu roșu, în formă de cialma⁶, puneau la brâu sileafuri⁷, pistoale, săbii și iatagane și plecau prin sate să jefuiască; îndrugau câteva vorbe, ca: *ala, bala, mușama, iofca, sarsana, tugumbuzda* etc., cu accent turcesc, ca să zică lumea că erau turci, trimiși să strângă angaralele.

⁴ Termen peiorativ dat în trecut de românii ortodocși celor de altă religie.

⁵ Nume generic dat obligațiilor în muncă impuse țăranimii.

⁶ Cealma – turban.

⁷ Brâu lat în care se purtau înfipte diferite arme.